

□ системність – комплексні та взаємопов'язані заходи з інформування;
 □ постійність, що передбачає систематичне інформування, стабільне щоденне функціонування інформаційних механізмів [4].

Розглянемо вимоги до інформації, яка підлягає оприлюдненню органом місцевого самоврядування. Обов'язок інформування органів місцевого самоврядування про свою діяльність прямо випливає з чинного законодавства України – Конституції України, ст. 34, яка гарантує кожній людині та громадянину право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб на свій вибір [3].

У свою чергу, ст. 57 Основного Закону гарантує кожному право знати свої права і обов'язки. Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом. В інакшому випадку вони є не чинними.

Базовий для муніципального врядування законодавчий акт – Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» серед основоположних принципів місцевого самоврядування визначає принципи народовладдя і гласності (ст. 4). Однак, не підлягає доведенню теза, що однією з невідмінних умов народовладдя є належне інформування громади.

Згаданий Закон також закріплює механізми безпосередньої участі громадян у місцевому самоврядуванні: місцеві референдуми, громадські слухання, загальні збори громадян за місцем проживання, місцеві ініціативи, участь в органах самоорганізації населення.

Отже, розглядаючи інформаційну комунікацію об'єднаних громад варто звертати увагу на законодавчі норми та зміни до них задля забезпечення жителів громади тією інформацією, яку вони мають право отримувати в рамках чинного законодавства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ефективна комунікація між державною службою та засобами масової інформації / Переклад з англійської Л. Б. Магдюк, О. М. Рудік. Дніпропетровськ: Центр економічної освіти, 2000. 68 с.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Практика публічних комунікацій для об'єднаних громад URL: https://drive.google.com/file/d/17vGWoRa_DxqXTrWkMeKWt3SGGC2LqjT/view
5. Парфьонова Г. Інформаційна взаємодія органів місцевого самоврядування м. Херсона та громади. Сучасний стан та перспективи. Аналітичне дослідження. Херсонська міська громадська організація «Розвиток», 2003. 79с.

Ковалішин З.

Науковий керівник – доц. Штонь Олена

СЕМАНТИКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ПРОЗІ ВОЛОДИМИРА ДАНИЛЕНКА

Фразеологзми виконують у мовленні багато різних функцій: образно – виражальну і одночасно емоційно – експресивну, вони також лаконізують мову, забезпечують точність вислову, вносять у мовлення перлини народно – авторської думки, полегшують конструювання мовлення.

Теоретичні засади фразеології висвітлено у працях Л. Авксентьєва, М. Алефіренка, Г. Їжакевича, В. Кононенка, Л. Скрипник, В. Ужченка, О. Юрченка та ін. Стилiстичні можливості стійких сполучень у художньому мовленні були предметом аналізу таких учених, як: Г. Їжакевич, Л. Мацько, С. Єрмоленко, В. Калашник, Л. Скрипник, Н. Сологуб, Н. Сидяченко тощо. Виразальний потенціал фразеологізмів у сучасних історичних романах досліджував В. Буда.

Образні вирази фразеологічного фонду увиразнюють мовну палітру багатьох українських письменників, репрезентуючи їх мовну картину світу та індивідуально-авторський стиль. У художньому тексті стійкі сполуки виконують стилістичну функцію – забарвлюють мову героїв, підкреслюють риси характеру, чітко і влучно доносять до уяви читача події, образи, змальовані

у творі. Творча лабораторія прозаїків кінця ХХ – початку ХХІ ст. ще очікує на ретельне розкриття з метою визначення відповідної ролі в історії розвитку української художньої мовотворчості. До когорти таких письменників можна віднести Володимира Даниленка, однією із художніх особливостей стилю якого є залюбленість у народних прислів'ях, приказках, афоризмах, висловах повчального характеру та інших фраземах. Незважаючи на те, що мова творів письменника привертає увагу як мовознавців, так і літературознавців [4, с. 25], дослідження фразеологічного багатства його творів ще не було предметом ґрунтовних лінгвостилістичних студій. Саме це і зумовлює *актуальність обраної теми*.

Мета статті: охарактеризувати семантику фразеологізмів у сучасній прозі Володимира Даниленка. Джерельною базою слугували такі твори митця: роман «Кохання в стилі бароко», збірка повістей «Гіні в маєтку Тарновських» та родинна хроніка «Грози над Туровцем».

Фразеологізми – виразники образотворчої мовленнєвої експресії у художньому творі. Вони підкреслюють і посилюють уявлення про який-небудь предмет чи про яке-небудь явище, викликають певні естетичні асоціації та почуттєво-оцінні реакції, а найголовніше – активізують увагу й образне мислення людини.

Семантичному аналізу фразеологізмів більшість зі своїх праць присвятив український літературознавець та мовознавець Андрій Васильович Ніковський. На підставі аналізу виявлених нами у творах В. Даниленка фразеологізмів їх можна поділити на 10 тематичних груп:

1. Фразеологізми зі значенням якісної характеристики особи (18 мовних фактів – 5,2% від усіх зафіксованих фразеологізмів у творах прозаїка); 2. Фразеологізми зі значенням якісної характеристики предмета (14 мовних фактів – 4,1%); 3. Фразеологізми зі значенням фізичного і психічного стану людини (63 мовних факти – 18,5%); 4. Фразеологізми зі значенням поведінки чи реакції особи (55 мовних фактів – 16,1%); 5. Фразеологізми зі значенням зовнішнього вигляду, портретної характеристики особи (3 мовні факти – 0,9%); 6. Фразеологізми зі значенням дії, занять особи (140 мовних фактів – 41,0%); 7. Фразеологізми зі значенням обставинної характеристики дії (25 мовних фактів – 7,4%); 8. Фразеологізми зі значенням кількісної характеристики предметів (8 мовних фактів – 2,4%); 9. Фразеологізми зі значенням місця або напрямку дії (10 уживань – 3,0%); 10. Фразеологізми з яскравим емоційним забарвленням (5 мовних фактів – 1,4%). Кількісне співвідношення їх демонструє наведена нижче діаграма. Опишемо детальніше три перші групи, які виявилися найчисельнішими.

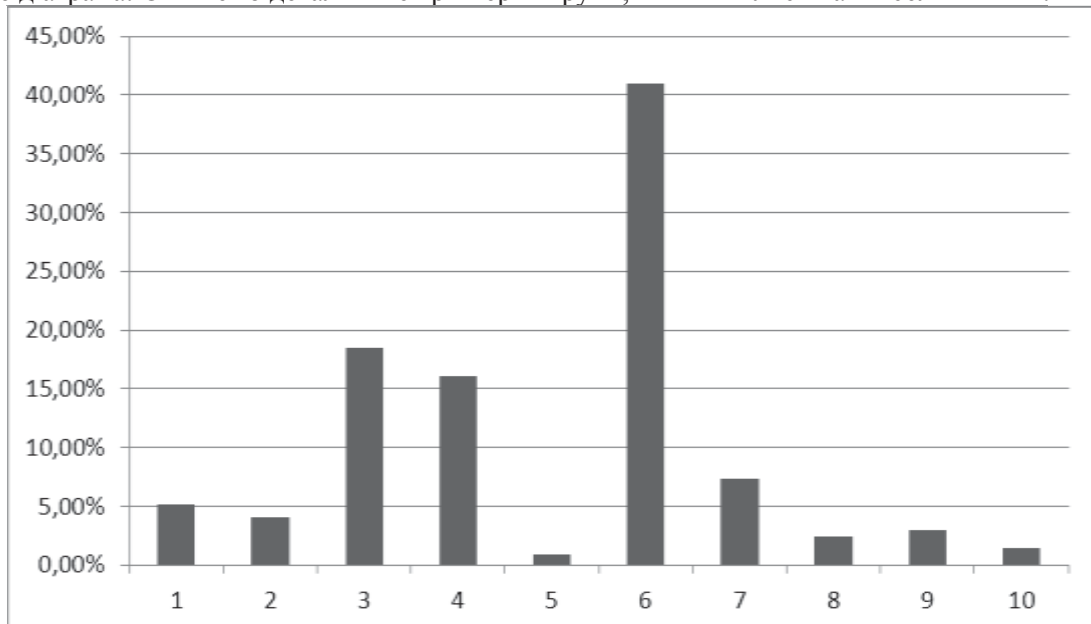

Рисунок 1. Співвідношення різних видів фразеологізмів за семантичним вираженням.

Як бачимо, тематична група «фразеологізми зі значенням дії, занять особи» – найчисельніша група з-поміж фразем (41,0% від усіх, зафіксованих нами). У межах цього класу варто виділити фразеологізми на позначення кохання, залицяння, симпатії та любові, оскільки вони уживаються у творах найчастіше. Почуття кохання / любові, яке виникає, пробуджується,

передають кілька фразеологічних зворотів, як-от: «– Тут на тебе **поклав око** один заможний чоловік із серйозними намірами» [3, с. 150]; «П'ятнадцятирічна Марія вже була досвідченою спокусницею, здатною **закрутити голову** будь-якому чоловіку» [3, с. 85]. Почуття кохання – різнобічне: коли взаємне, а коли нерозділене. Дуже часто воно переплітається із драмою, змушуючи людину страждати: «– Я **сохну за дівчиною**, яка не звертає на мене увагу» [1, с. 312].

На відміну від кохання, письменник не менш характерно змальовує й інше почуття – гнів, лють, роздратування. Наприклад: «– А тобі шкода коту рибку? – Мені не шкода, але для чого ти **доводиш її до сказу?**» [1, с. 146]; «**Пекло помсти кипить у моєму серці**, смерть і відчай, смерть і відчай довкола мене палають» [1, с. 200].

У творах письменника ми натрапляли на різні за структурою та образною вмотивованістю фразеологізми зі значенням «бити», «побити», «вдарити». Наведемо приклад: «Якщо є серед вас здорові чоловіки, хай **поміряються** зі мною **силою**» [1, с. 33]. Зафіксована незначна кількість фразеологічних одиниць зі значенням «жорстоко розправитися з комось»: «**Кажуть, російський цар, якщо встане не з тої ноги, може з кожного здерти шкуру**» [2, с. 202]. Цікавою є фразема, «**бити/вдарити по руках**», де у самому фразеологізмі простежується слово «бити», однак має зовсім інше значення. Проілюструємо: «**Вони вдарили по руках**, за одну ніч Моня Шекель завіз в Умань п'ятдесят діжок води, а на ранок Голда, дві дочки Тиква і Шейна, троє синів Йом-Тов, Шломо і Нахум жваво торгували водою на уманському базарі» [1, с. 283]. У наведеному реченні фразеологізм «**вдарити по руках**» означає **дійти згоди, домовитися**.

Доволі часто трапляються одиниці із тематичної групи «**фразеологізми зі значенням фізичного і психічного стану людини**» (18,5%; 63 мовних факти).

Лексема **психічний** походить від **психо** (грец. *psyche*), що означає розум, глузд. У творах В. Даниленка ми натрапили на низку фразеологізмів, у яких стрижневим словом виступає лексема **глузд**. Значення цих фразем трактується як **переставати володіти собою**. Приміром: «Вона була втіленням пристрасті, її очі горіли, а все тіло було наповнене такою любов'ю, від якої чоловік **втрачав глузд**» [2, с. 170]; «Відколи мене перевели зі Східної Німеччини в Україну, я **втратив глузд** і ховав свої почуття від твого чоловіка, пілотів, Вадика, Миколи Васильовича, від тебе і себе» [1, с. 255].

Помітну роль у творах письменника займають фразеологізми на позначення **страху**. В основному зі станом страху, боязні не рідко супроводжуються такі поняття як «мороз», «мурашки», «жижки». Наведемо приклади із художніх творів: «**Дак ві мене й так застреліте**, – засмаявся вон, аж у всіх **мороз по шкурі** пошов» [1, с. 349]; «Коли подавала тобі відро з водою, і ти ненароком докоркнувся до моєї руки, я відчула, як **по всьому тілу забігали мурашки**» [1, с. 49].

Синонімічний ряд фразеологічних одиниць на позначення неспокою, тривоги, хвилювання досить чисельний. Наведемо найуживаніші ФО: **не знаходити собі місця, лиця нема/не було**. Проілюструємо їх у художніх зразках: «**Бачит моя сестра Гапа, що на мене ліца нема**, а, главне, нема куска сорочки, і питає, в яком це болоте я так вітовкса?» [1, с. 337]; «Всю дорогу її тіпало в істериці, і вона **не знаходила собі місця**; [3, с. 18].

Не менш чисельною є група «**фразеологізми зі значенням поведінки чи реакції особи**», що налічує 16,1% від усіх зафіксованих порівнянь (55 мовних фактів). Аналізуючи персонажів творів В. Даниленка, можна зробити висновок, що значна їх кількість завжди виявляла недовіру та інколи недоброзичливість. Приміром фразеологізм «зиркати спідлоба» в аналізованих творах характеризується 7 уживаннями та стосується різних образів: «– Ти що тут робиш?.. – розгубився Марцін. – Я тут співаю, – **глянула спідлоба** вона...» [1, с. 96]; «А кожен завойовник **дивився на людей, що розмовляли, писали, співали українською, спідлоба**» [3, с. 67].

Фразеологізми на позначення **ображатися, сердитися** не характеризуються частотністю, проте усе ж зафіксовані у творах: «**Проти передостаннього речення я особливо застерігав пана вїтца, що так не пишуть у листах до царя, але він гнівно затупав ногами**» [2, с. 201]; «– А твій дїм у Росії, – буркнув їй. Вона теж **надула губки** і заматляла худими ніжками» [1, с. 150].

Отже, дослідження семантичного аспекту фразеологізмів у творах Володимира Даниленка дозволяє зробити висновок про те, що фраземи відіграють важливу роль у творенні художнього тексту. Групування їх в окремі тематичні класи дозволяє простежити різноматні

характеристики як істот, так і неістот. Найпродуктивнішим класом фразем є «фразеологізми зі значенням якісної характеристики особи», а найменш чисельним – «фразеологізми зі значенням зовнішнього вигляду, портретної характеристики особи». Також зауважимо, що різноманіття кожного тематичного класу фразеологізмів є надзвичайно багатограним. **Перспективи подальших досліджень** убачаємо у вивченні інших лексико-фразеологічних засобів виразності у творах письменника.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Даниленко В. Грози над Туровцем: родинні хроніки. Львів: Піраміда, 2014. 370 с.
2. Даниленко В. Кохання в стилі бароко. Львів: Піраміда, 2011. 254 с.
3. Даниленко В. Тіні в маєтку Тарновських: повісті. Львів: Піраміда, 2012. 180 с.
4. Кузнецова, Т. В. Фразеологізми у сімейному спілкуванні. Проблеми зіставної семантики. 2001. Вип. 5. С. 222–226.
5. СУМ: Академічний тлумачний словник в 11 т. [електронний ресурс]. Режим доступу. <http://sum.in.ua/>
6. Удовиченко Г. М. Фразеологічний словник української мови. Т. 1: А-М. Київ: Вища шк., 1984. 304 с.
7. Удовиченко, Г. М. Фразеологічний словник української мови. Т. 2: Н-Я. Київ: Вища шк., 1984. 384 с.
8. Ужченко, В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови: навчальний посібник Київ: Знання, 2007. 494 с.
9. Франчук Н. Л., Поздрань Ю. В. Семантична класифікація українських фразеологізмів із компонентом-зоонімом (на матеріалі «Українсько-російського словника» А. Ніковського). Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Том 30 (69) № 1. Ч.1. 2019. С. 38-42.

Голуб Олена

Науковий керівник – проф. Струганець Любова

ЛЕКСИКА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ: БАЛАНС ПИТОМОГО ТА ЗАПОЗИЧЕНОГО

В умовах глобалізації в Україну проникають різні масові явища, які з'явилися в різних країнах. Оскільки всі трансформації в лінгвосоціумі відображає мова, лексико-семантична система поповнюється новими одиницями тематичної групи «Масова культура». Нові іншомовізми потребують системного вивчення. Це зумовлює актуальність нашої розвідки. Мета дослідження – соціолінгвістичний аналіз балансу питомих та запозичених лексем тематичної групи «Масова культура».

Динаміку розвитку лексико-семантичної системи української мови досліджують такі мовознавці, як Л. В. Струганець, О. А. Стишов, М. І. Навальна, С. Я. Єрмоленко, О. О. Тараненко, Н. Д. Іванова, К. М. Тищенко та ін. Науковці суголосні в тому, що мова – живий організм, постійно розвивається. Саме у використанні літературних норм особистостями реалізовується соціальна природа мови. О. І. Кульматицька вважає, що «найповніше та найбільш точно функціонування лексики масової культури в сучасному лінгвосоціумі відображає «живе» мовлення індивідуумів» [1, 104]. Тому джерельною базою нашого дослідження слугували результати онлайн-анкетування, проведеного у період карантину. Під час організації такого опитування важливо було правильно сформулювати вибірку респондентів. Методичним підґрунтям слугував навчальний посібник «Основи наукового дослідження мовної культури соціуму» за редакцією Л. В. Струганець [2]. Було сформовано дві анкети: перша – для учнів середніх класів, друга – для магістрантів та вчителів. Під час нашого соціолінгвістичного дослідження анонімним вибірковою анкетуванням було охоплено респондентів із Тернопільщини: 25 учнів середніх класів, 11 магістрантів й 11 учителів різних спеціальностей.

На початковому етапі було укладено сам питальник. Закономірно, що сфера масової культури поповнилася багатьма запозиченими лексемами, які позначають різні напрямки та течії масової культури. На основі анкет досліджували розуміння іншомовної лексики зі сфери моди, кулінарії, соціальних комунікацій та розваг. Так, з'ясували, що із запропонованих слів *лайк*, *вподобайка*, *мені подобається*, *інше* 60% учнів використовують *лайк*, 36% – *мені*